

[Time:2.30 Hrs]

[Marks:75]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:
1. All question are compulsory.
 2. Figures to the right indicate full marks.
 3. Students answering in the regional language should refer in case of doubt to the main text of the paper in English.

Q.1 a) **Choose the correct alternative.** (any eight) 8

- 1) Investment made by MNCs are termed as _____.
(Indigenous investment / Foreign investment / Entrepreneur's investment)
- 2) Service sectors has been played major part in Indian economy because of _____.
(Information technology / Agriculture / Fishing)
- 3) _____ fundamental rights are in Indian constitution.
(10 / 12 / 6)
- 4) The Right to freedom of religion is a _____.
(Directive principle / Fundamental right / Guiding Principal)
- 5) The natural place of an organism or community is known as _____.
(Niche / Biomes / Habitat)
- 6) _____ consists of the biotic and abiotic factors that surround an organism.
(Environment / Ecosystem / Ecology)
- 7) The term 'stress' was coined by _____.
(Hans Selye / Hans Darwin / Aristotle)
- 8) _____ refers to moral and social norms that are essentially desirable for the well-being of an individual group or society.
(Ethics / Values / Behavior)
- 9) Interpersonal conflict arises because of _____ between two persons in an Organization.
(Agreement / Disagreement / Friendship)

- 10) Abraham Maslow identified _____ set of needs.
(Two / Three / Five)

b) Write True or False (any 7)

7

- 1) Liberalization of Indian economy involves autonomy to public sector units.
- 2) Globalization does not have any effect on employment.
- 3) Human rights are universal.
- 4) Freedom of speech and expression may also include defamation.
- 5) The human environment is also called as anthrosphere.
- 6) The composition of the environment is the same every where.
- 7) Competitive work environment is a background stressor.
- 8) Regionalism causes inter group conflicts.
- 9) Meditation helps to develop the power of concentration.
- 10) Mediators can help parties to establish trusts and work together effectively.

Q.2 a) Explain the causes and impact of migration. 15

OR

b) Explain the Universal declaration of Human Rights.

Q.3 a) Discuss the right to equality enshrined in Indian constitution. 15

OR

b) State the impact of environmental degradation on human life.

Q.4 a) Write a detail note on 'Sustainable development'. 15

OR

b) Explain meaning and causes of stress.

Q.5 a) Elaborate the significance of prejudice in individual development. 15

OR

b) Write short notes. (Any 3)

- 1) Privatization
- 2) Right to freedom
- 3) Ecosystem
- 4) Violence
- 5) Types of conflict

[वेळ: २:३० तास]

[गुण:७५]

कृपया तुम्हाला योग्य प्रश्नपत्रिका मिळाली आहे का ते तपासा.
 सूचना: १ सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २ उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.
 ३. प्रादेशिक भाषेत उत्तर देणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी शंका असल्यास पेपरच्या मुख्य मजकुराचा इंग्रजीमध्ये संदर्भ द्यावा.

प्र.१

अ) योग्य पर्याय लिहा. (कोणतेही ८)

८

१. बहुराष्ट्रीय कंपन्यांनी केलेल्या गुंतवणुकीला ----- म्हणतात.
(स्वदेशी गुंतवणूक / विदेशी गुंतवणूक / उद्योजकाची गुंतवणूक)
२. भारतीय अर्थव्यवस्थेमध्ये सेवा क्षेत्रांचा महत्त्वाचा वाटा असल्याचे कारण -----
(माहिती तंत्रज्ञान / कृषी / मासेमारी)
३. भारतीय राज्यघटनेमध्ये ----- मूलभूत हक्क दिलेले आहेत.
(१० / १२ / ६)
४. धार्मिक स्वातंत्र्याचा हक्क हा ----- आहे.
(निर्देशक तत्व / मूलभूत हक्क / मार्गदर्शक तत्व)
५. जीव किंवा समुदायाचे नैसर्गिक स्थान म्हणून ----- ओळखले जाते.
(आला / बायोम / आवास)
६. जीवांच्या सभोवताली असणाऱ्या जैविक आणि अजैविक घटकांचा समावेश ----- मध्ये होतो
(पर्यावरण / परिसंस्था / परिस्थितीकीशास्त्र)
७. तणाव हा शब्द ----- ने प्रचलित केला आहे.
(हंस सेली / हंस डार्विन / आरोस्टोटल)
८. व्यक्ती, समूह आणि समाजाच्या कल्याणासाठी आवश्यक असणारे नैतिक आणि सामाजिक नियम म्हणजे -----
(नैतिकता / मूल्ये / वर्तणुक)
९. एका संस्थेतील दोन व्यक्तींमध्ये निर्माण झालेल्या ----- मुळे आंतरवैयक्तिक संघर्ष निर्माण होतो.
(करार / असहमती / मैत्री)
- १०) अब्राहम मास्लो ने गरजांचे ----- संच संगितले आहेत.
(दोन / तीन / पाच)

ब) पुढील विधाने चूक की बरोबर आहेत ते सांगा. (कोणतेही ७)

७

- १) भारतीय अर्थव्यवस्थेच्या उदारीकरणामध्ये सार्वजनिक क्षेत्राच्या स्वायत्ततेचा समावेश होतो.

- २) जागतिकीकरणाचा कोणताही परिणाम रोजगारावर झाला नाही.
- ३) मुलभूत हक्क सार्वत्रिक आहेत.
- ४) भाषण आणि अभिव्यक्ती स्वातंत्र्यामध्ये मानहानि देखील समाविष्ट असू शकते.
- ५) मानवी पर्यावरणाला अन्धोस्फियर असेही संबोधतात.
- ६) पर्यावरणाची रचना सर्वत्रसारखीच असते.
- ७) कामाचे स्पर्धात्मक वातावरण हे एक पार्श्वभूमी ताणक आहे.
- ८) प्रादेशिकवादामुळे समुहांमध्ये संघर्ष होतो.
- ९) ध्यान धारणेमुळे एकाग्रता वाढण्यास मदत होते.
- १०) मध्यस्थ पक्षामध्ये विश्वास निर्माण करतात आणि एकत्र प्रभावीपणे काम करण्यास मदत करतात.

- प्र.२ अ) स्थलांतराची कारणे आणि परिणाम स्पष्ट करा. १५
किंवा
ब) मानवी हक्कांचा वैश्विक जाहीरनामा स्पष्ट करा.
- प्र.३ अ) भारतीय राज्यघटनेतील 'समतेचा हक्क' यावर चर्चा करा. १५
किंवा
ब) पर्यावरणाच्या अवनतीचा मानवी जीवनावरील परिणाम विशद करा.
- प्र.४ अ) 'शाश्वत विकास' यावर सविस्तर टिप लिहा. १५
किंवा
ब) तणावाचा अर्थ आणि कारणे स्पष्ट करा.
- प्र.५ अ) वैयक्तिक विकासामध्ये पुर्वग्रहाचे महत्त्व विशद करा. १५
किंवा
ब) थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणत्याही ३)
१) खाजगीकरण
२) स्वातंत्र्याचा अधिकार
३) परिसंस्था
४) हिंसाचार
५) संघर्षाचे प्रकार

